



ΟΠΑ
ΑΥΕΒ

ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΠΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ: Οι ενδοενοσιακές διαιτητικές ρήτρες και η εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων

Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών ΟΠΑ
ΠΜΣ «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ & ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ»

Επίλυση Διεθνών Επενδυτικών Διαφορών (Γ' Τρίμηνο)

Ακαδ. Έτος 2022-2023 (Μερικής Φοίτησης)

Επιβλέπων Καθηγητής: Γ. Αναγνωσταράς

Επιμέλεια: Αγγελική Αντωνοπούλου, Αγγελική Διαμαντάκη, Αντωνία Μπελόκα

Αθήνα, 09/05/2023

ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΡΤΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

- Δεκέμβριος 1994 → **Συνθήκη για τον Χάρτη Ενέργειας (Energy Charter Treaty)** ή αλλιώς «**ΣΧΕ**» → Διεθνής συμφωνία που έχει υπογραφεί από 52 κράτη, την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (τέθηκε σε ισχύ Απρίλιο 1998) - θεσπίζει ένα πολυμερές πλαίσιο για τη διασυνοριακή συνεργασία στον ενεργειακό κλάδο
- Στόχος → η προώθηση των ενεργειακών επενδύσεων και του ενεργειακού εμπορίου, καθώς και της ενεργειακής απόδοσης
- Περιέχει διατάξεις επίλυσης διαφορών σε θέματα που καλύπτονται από τη Συνθήκη - Δύο βασικές μορφές: **A)** η ad hoc διαιτησία για διαφορές μεταξύ συμβαλλομένων μερών σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της Συνθήκης και **B)** η επενδυτική διαιτησία για διαφορές μεταξύ επενδυτή και συμβαλλόμενου μέρους
- **4 τύποι επενδυτικής διαιτησίας (άρ. 26 παρ. 2 στοιχείο γ' της ΣΧΕ):** **1)** διαιτησία από το Διεθνές Κέντρο Διακανονισμού Επενδυτικών Διαφορών άλλως «**Κέντρο ICSID**» (επίλυση επενδυτικών διαφορών μεταξύ κρατών και υπηκόων άλλων κρατών, εφόσον τα μέρη αμφότερα έχουν προσχωρήσει στη Σύμβαση), **2)** διαιτησία από το **βοηθητικό μηχανισμό του ICSID** (όταν δεν έχουν προσχωρήσει στη Σύμβαση και τα δύο συμβαλλόμενα μέρη της επενδυτικής συμφωνίας), **3)** διαιτησία σύμφωνα με τους κανόνες της επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το διεθνές εμπορικό δίκαιο άλλως «**UNCITRAL**» και **4)** διαιτησία από το Εμπορικό Επιμελητήριο της Στοκχόλμης άλλως «**SCC**»

Εφαρμοστέο Δίκαιο → οι διατάξεις της Συνθήκης και οι κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου



**ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΩΝ
ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΡΗΤΡΩΝ ΣΤΙΣ
ΕΝΔΟΕΝΩΣΙΑΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ**

- Αντιπαράθεση για τη σχέση ενωσιακού δικαίου και διεθνούς επενδυτικού δικαίου
- ΣΧΕ → προώθηση και προστασία των επενδύσεων σε ορυκτά καύσιμα
- ΕΕ → αποσκοπεί στον περιορισμό και σταδιακά, στην κατάργησή ορυκτών καυσίμων - έχει δεσμευτεί να εισάγει εξαίρεση από τη σχετική προστασία από 15/08/2023
- Η βιομηχανία ορυκτών καυσίμων χρησιμοποιεί τη ΣΧΕ → παρακάμπτει τα εθνικά δικαστήρια, διεκδικεί υπέρογκες αποζημιώσεις και καθυστερεί τις επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας → παρεμπόδιση της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής
- Οικονομική πίεση στα κράτη να «επανεξετάσουν» τις διεθνείς υποχρεώσεις τους βάσει της Συμφωνίας των Παρισίων για την κλιματική αλλαγή του 2015
- Μείζον ζήτημα ως προς την συμβατότητα του μηχανισμού επίλυσης των διαφορών της ΣΧΕ με το ενωσιακό δίκαιο γενικότερα

Απόφαση «Achmea» (2018)

Οι διαιτητικές ρήτρες των ενδοενοσιακών διμερών επενδυτικών συμφωνιών **αντίκεινται στις Συνθήκες της ΕΕ** και δεν έχουν εφαρμογή σε ενδοενοσιακές διαφορές

Οποιοδήποτε διαιτητικό δικαστήριο συστήνεται βάσει των εν λόγω ρητρών είναι αναρμόδιο λόγω απουσίας έγκυρης συμφωνίας διαιτησίας

Υπονομεύεται το σύστημα ένδικων μέσων που προβλέπεται στις συνθήκες της ΕΕ
Τίθεται σε κίνδυνο η αυτονομία, η αποτελεσματικότητα, η υπεροχή και η άμεση ισχύς της ενωσιακής νομοθεσίας και η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών

Διαιτητικά Δικαστήρια → απέρριψαν τις αμφισβητήσεις ως προς τη δικαιοδοσία τους και έκριναν ότι η απόφαση «Achmea» αφορά μόνο διμερείς επενδυτικές συμφωνίες και δεν επιδρά σε πολυμερείς συνθήκες όπως η ΣΧΕ

ΔΕΕ (2019) → η ΣΧΕ, παρότι πολυμερής συνθήκη, ρυθμίζει διμερείς σχέσεις

05 Μαΐου 2020 → 23 κράτη υπέγραψαν τον τερματισμό των μεταξύ τους ΔΕΣ σε συμμόρφωση με την απόφαση «Achmea»

Ρητή αναφορά ότι η συμφωνία δεν καλύπτει τις ενδοενοσιακές διαφορές του άρθρου 26 της ΣΧΕ



Απόφαση «Komstroy» (2021)

Ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών του άρθρου 26 της ΣΧΕ:

- Θα μπορούσε να θέσει εν αμφιβόλω τη διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και της αυτονομίας της ενωσιακής έννομης τάξης.
- Δεν εφαρμόζεται σε διαφορές μεταξύ κρατών – μελών
- Οι διαφορές μεταξύ κρατών- μελών της ΕΕ πρέπει να επιλύονται από τα τακτικά δικαστήρια των κρατών – μελών και της Ένωσης και όχι από οιονεί δικαστικά όργανα εκτός αυτής
- Δεν κάνει λόγο για την εφαρμογή της ΣΧΕ μεταξύ ενός κράτους - μέλους ή της ΕΕ και επενδυτών εκτός ΕΕ.
- Αντιστοίχως και το Ανώτατο Δικαστήριο του Παρισιού στην απόφαση Stileks Scientific and Production Firm LLC κατά της Δημοκρατίας της Μολδαβίας (2023)
- **Γνωμοδότηση 1/20** → επιβεβαίωσε τη νομολογία

Power Partners K/S SCE Solar Don Benito APS κατά Ισπανίας (2022)

- Η πρώτη απόφαση διαιτητικού δικαστηρίου που αποδέχεται την **έλλειψη δικαιοδοσίας του να εκδώσει απόφαση και υιοθέτησε την απόφαση «Achmea»**
- Το Δίκαιο της ΕΕ υπερέχει («lex superior») των διεθνών συνθηκών, όπως της ΣΧΕ, όσον αφορά τα κράτη – μέλη της ΕΕ
- Εφαρμοστέο δίκαιο → το δίκαιο της έδρας του δικαστηρίου («lex loci arbitri»), ήτοι της Στοκχόλμης και κατά συνέπεια το δίκαιο της ΕΕ ως μέρος της έννομης τάξης κάθε κράτους – μέλους
- Δεν μπορεί να υποστηριχτεί πλέον η διάκριση μεταξύ μιας διαφοράς Διμερούς Επενδυτικής Συνθήκης («BIT») εντός της ΕΕ και μιας διαφοράς της Συνθήκης για τον Χάρτη της Ενέργειας («ΣΧΕ») εντός της ΕΕ
- **Πραγματική καινοτομία θεμελιώδους χαρακτήρα** → η εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ για την ερμηνεία της ΣΧΕ σε μία ενδοκοινοτική διαφορά
- Κίνδυνος στο μέλλον οι επενδυτές να ακολουθήσουν μια πρακτική διοχέτευσης της επένδυσης σε μία τρίτη χώρα προκειμένου να αποκτήσουν πρόσβαση σε ευνοϊκότερες νομοθεσίες

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ


ΔΕΕ → τα κράτη – μέλη υποχρεούνται να αρνηθούν τη συμμόρφωση προς τις διαιτητικές αποφάσεις που επιλύουν ενδοενωσιακές διαφορές και τα εθνικά δικαστήρια των κρατών – μελών της ΕΕ δεσμεύονται νομικά να μην τις εκτελούν.

Micula κατά Ρουμανίας (2019)

- ICSID → επιδίκασε στο Micula (Ελβετό Επενδυτή) αποζημίωση από τη Ρουμανία
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή → η Ρουμανία δεν έπρεπε να καταβάλει κανένα ποσό, διότι κάτι τέτοιο θα αποτελούσε ανεπίτρεπτη κρατική ενίσχυση
- Ο Micula προσπάθησε να εκτελέσει τη διαιτητική απόφαση: **A)** η συμφωνία είχε συναφθεί πριν την ένταξη της Ρουμανίας στην ΕΕ (άρα δεν επρόκειτο για ενδοενωσιακή διαφορά) και **B)** η απόφαση «Achmea» δεν έκανε λόγο για ακυρότητα των διαδικασιών του ICSID
- Το Δικαστήριο της Ουάσιγκτον έκρινε ότι η συγκεκριμένη υπόθεση διαφέρει από την «Achmea» και το διαιτητικό δικαστήριο δεν αποφάσισε για κάποιο ζήτημα από αυτά που αφορούσε η ανωτέρω απόφαση
- Δεν διαγνώστηκε ανάγκη προστασίας της αυτονομίας του Δικαίου της ΕΕ
- Ο ICSID δεν ήταν υποχρεωμένος να εφαρμόσει το Δίκαιο της ΕΕ για μία συμφωνία που είχε συναφθεί πριν την ένταξη της Ρουμανίας στην ΕΕ
- Απορρίφθηκε η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
- Το Δικαστήριο απέφυγε να αποφανθεί γενικά για την ακυρότητα ή μη αποφάσεων του ICSID εντός ΕΕ

- Το διαιτητικό δικαστήριο της Στοκχόλμης: Έκρινε επί της διαφοράς βάσει της ΣΧΕ, Απέρριψε τους ισχυρισμούς της Ισπανίας περί αμφισβήτησης της δικαιοδοσίας του και ακυρότητας των ενωσιακών διαιτητικών ρητρών, σύμφωνα με την απόφαση «Achmea». Αποφάσισε υπέρ του επενδυτή
- η Novenergia επιχείρησε την εκτέλεση της απόφασης από το Δικαστήριο της Κολούμπια.
- η Ισπανία προσέφυγε στο **Εφετείο της Σουηδίας** προκειμένου να ακυρώσει τη διαιτητική απόφαση ελλείψει δικαιοδοσίας.
- Το Δικαστήριο → αναστολή εκτέλεσης της διαιτητικής απόφασης μέχρι να εξεταστεί το αίτημα της Ισπανίας για ακύρωσή της (πιο συνετό να αποφασίζουν πρώτα τα δικαστήρια της ΕΕ για ζητήματα που προκύπτουν στο έδαφός τους).
- Δεκτό το αίτημα της Ισπανίας → ακύρωση της διαιτητικής απόφασης, γιατί η απόφαση «Komstroy» έχει γενικό χαρακτήρα και οι αρχές που εκφράζονται σε αυτήν αφορούν όλο το χρονικό διάστημα από την έναρξη ισχύος της ΣΧΕ.
- Απόρριψη των ισχυρισμών της Novenergia για παραβίαση των δικαιωμάτων της από την αναδρομική ισχύ της ακυρότητας των διαιτητικών ρητρών και τη στέρηση δικαστικής προστασίας.

Novenergia II - Energy & Env't (SCA) κατά Βασιλείου της Ισπανίας (2020)



**ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ
ΕΝΔΟΕΝΩΣΙΑΚΩΝ
ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ
ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΕ**

- Επενδυτές συχνά απευθύνονται στις Ηνωμένες Πολιτείες (ΗΠΑ) και σε άλλες δικαιοδοσίες εκτός ΕΕ προς εκτέλεση διαιτητικών αποφάσεων, προς αποφυγή των δικαστηρίων των κρατών – μελών της ΕΕ και εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου.
- Η εκτέλεση των επενδυτικών αποφάσεων της ΕΕ στις ΗΠΑ δεν θεωρείται δεδομένη.



Blasket Renewable
Investments, LLC
κατά Ισπανίας
(2023)

Πρώτα, εξετάζεται αν η κρατική ασυλία που απολαμβάνει η Ισπανία μπορεί να ξεπεραστεί (και έτσι να εκτελεστεί η απόφαση)

Μετά εξετάζεται αν το Δικαστήριο έχει την δικαιοδοσία να εκτελέσει την αλλοδαπή διαιτητική απόφαση.

Κρίθηκε ότι **δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για εξαίρεση από την κρατική ασυλία και δεν υπάρχει έγκυρη συμφωνία διαιτησίας** (η Ισπανία δεν έχει νομική ικανότητα να συνάψει συμφωνία διαιτησίας) → το Δικαστήριο δεν μπορεί να υπερβεί την ασυλία της Ισπανίας για να εξετάσει την δικαιοδοσία του.

Απόρριψη της αίτησης των επενδυτών για την εκτέλεση της ενδοκοινοτικής απόφασης.

Διαπιστώνουμε, ότι στην πράξη οι επενδυτές επιδιώκουν την εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων οπουδήποτε το κράτος μέλος έχει περιουσιακά στοιχεία.



ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ


Απόφαση «Achmea» (2018) – ΔΕΕ → ακυρότητα διαιτητικών ρητρών διμερών συμφωνιών και διαιτητικών αποφάσεων ελλείψει δικαιοδοσίας διαιτητικών αποφάσεων

Διαιτητικά δικαστήρια → δεν δέχονται την άποψη του ΔΕΕ και εκδίδουν διαιτητικές αποφάσεις, κρίνοντας ότι η ΣΧΕ, ως πολυμερής συνθήκη, δεν εμπίπτει στον περιορισμό

Απόφαση «Komstroy» (2021) – ΔΕΕ → επιβεβαίωση απόφασης «Achmea» και επέκτασή της ακυρότητας και στη ΣΧΕ

Διαιτητικά Δικαστήρια [Απόφαση Power Partners K/S SCE Solar Don Benito APS κατά Ισπανίας (2022)] → υιοθέτηση της απόφασης «Achmea» και αναγνώριση υπεροχής του ενωσιακού δικαίου

ΗΠΑ → δεν ακολουθείται πάγια νομολογία, αλλά κάθε υπόθεση κρίνεται ad hoc



Ευχαριστούμε για
την προσοχή σας!